

Οικογένεια- σχολείο

- Η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν τους δύο πιο σημαντικούς θεσμούς που είναι υπεύθυνοι για την κοινωνικοποίηση των παιδιών και την ομαλή ένταξη τους στην κοινωνία. Το γεγονός αυτό, καταδεικνύει την καθοριστική σημασία που έχουν και οι δύο θεσμοί στην ομαλή μετάβαση των παιδιών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο.
- Άρα η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια είναι απαραίτητη για την επιτυχία της μετάβασης και την αποφυγή ή και επίλυση προβλημάτων και δυσκολιών που μπορεί να προκύψουν.

Τι γνωρίζουμε:

- Τα παιδιά έχουν ήδη μια σχηματισμένη εικόνα για το δημοτικό από τα μεγαλύτερα αδέρφια, μεγαλύτερους φίλους ή τους γονείς τους.
- Η εικόνα αυτή διαμορφώνεται είτε από συνήθειες φράσεις, όπως «Στο δημοτικό οι απαιτήσεις είναι πολλές», «Οι δασκάλες/λοι είναι αυστηρές/ροι», «Θα πρέπει να διαβάζετε», «Δεν θα υπάρχει χρόνος για παιχνίδι» κ.ά. είτε από ακούσματα στην τηλεόραση, σε παιδικές σειρές, που διαμορφώνουν μια ιδέα για το «Μεγάλο σχολείο»
- Τα παιδιά κατά κύριο λόγο επιθυμούν να βρεθούν στο δημοτικό, προσδοκούν να συναντήσουν παλιούς τους συμμαθητές ή τα μεγαλύτερα αδέρφια τους και προβληματίζονται σχετικά με το αν θα μπορούν να έρχονται σε συχνή επαφή μαζί τους.
- Τα νήπια εκφράζουν προβληματισμούς και αναζητούν απαντήσεις.

Τι γνωρίζουμε

- Πολλά παιδιά δηλώνουν ανησυχία για το μέγεθος του κτιρίου, τα διαλείμματα και για το χρόνο μέσα στην τάξη.
- Οι νηπιαγωγοί προετοιμάζουν τα παιδιά για τις συνθήκες που επικρατούν στο δημοτικό, κάνουν συχνές αναφορές στον τρόπο λειτουργίας του και συζητούν με τα παιδιά για τις προσδοκίες που έχουν τα ίδια από το δημοτικό σχολείο, ως κοινωνικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον.
- Τα παιδιά ήδη έχουν κατακτήσει ρουτίνες, όπως η έγκαιρη προσέλευση, η εναλλαγή παιχνιδιού – μαθήματος, 'το κολασιό και η αναμονή του σχολάσματος. Ρουτίνες βέβαια που θα πρέπει να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις.

Οικογένεια - σχολείο

- Οι γονείς από την πλευρά τους έχουν αποκτήσει μια εξοικείωση με το καθημερινό και το αναλυτικό πρόγραμμα πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, αλλά ειδικά εκείνοι που δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία δεν αισθάνονται το ίδιο για το δημοτικό σχολείο. Συνήθως, φτάνουν στο δημοτικό ενθουμούμενοι τα δικά τους σχολικά χρόνια και τα χρησιμοποιούν ως σημείο αναφοράς.
- Ένα σημαντικό ποσοστό γονέων επίσης θεωρούν ότι στο δημοτικό σχολείο η συχνή επικοινωνία των δασκάλων μαζί τους είναι δυσχερής, ότι οι δάσκαλοι/ες είναι πιο αυστηροί και απαιτητικοί από τις νηπιαγωγούς και αυτό τους αποθαρρύνει από την επικοινωνία και την ανάπτυξη συνεργασίας.

Όμως:

- Οι δάσκαλοι/λες έχουμε πλήρη επίγνωση ότι αποτελούμε πρόσωπα με τα οποία το παιδί έρχεται σε πολύ συχνή επαφή και αναπτύσσει μία μορφή εμπιστοσύνης και κοινωνικού δεσμού διαφορετική από εκείνου με την οικογένεια και το φιλικό του περιβάλλον. Αυτός είναι και ο λόγος που σε διαφορετικό πλαίσιο επιδιώκουμε πάντα την επικοινωνία με την οικογένεια.
- Επιπλέον, επειδή οι εκπαιδευτικοί, ειδικά των μικρών τάξεων κατανοούμε ότι κατά μία έννοια το σχολείο αποτελεί το πρώτο «εργασιακό» περιβάλλον του παιδιού και την πρώτη του εξωτερική (από το σπίτι) και ατομική υποχρέωση, που οφείλει πρώτα στον εαυτό του και ύστερα στους υποστηρικτές του να φέρει εις πέρας στο καλύτερο των δυνατοτήτων του.
- Αναγνωρίζουμε, λοιπόν ότι αυτό από μόνο ασκεί μία μορφή πίεσης και άγχους στο παιδί που για πρώτη φορά αλλάζει ριζικά εκπαιδευτικό περιβάλλον και καθημερινές συνήθειες, οπότε θα χρειαστεί βοήθεια, ώστε να προσαρμοστεί ομαλά στο νέο περιβάλλον και τις νέες συνθήκες.

Ποιες αλλαγές αναμένεται να βιώσουν τα παιδιά στο νέο σχολικό περιβάλλον;

- Τα παιδιά αναμένεται να συναντήσουν αλλαγές και στο γενικότερο πλαίσιο, πράγμα που σημαίνει ότι θα έχουν πολλά πράγματα να αναθεωρήσουν όπως, το νέο ωρολόγιο πρόγραμμα που καλούνται να ακολουθήσουν και την στάση τους απέναντι σε αυτό, τους κανόνες και το χώρο, που αποτελούν συνέχεια σε επίπεδο κανόνων με προσάρτηση μερικών καινούριων, καθώς και διαφοροποίηση στη μορφολογία της δόμησης της αίθουσας διδασκαλίας.
- Το πρόγραμμα του νηπιαγωγείου δομείται κυρίως γύρω από το χώρο και τη διαδικασία «της παρεούλας/του κύκλου», το δραματικό παιχνίδι, τις «γωνιές» και τους «σταθμούς» μάθησης (π.χ. οικοδομικού υλικού, γραφής...), ενώ στην πρώτη τάξη τα παιδιά τις περισσότερες φορές κάθονται ανά δύο σε θρανία (τοποθετημένα σε σειρές ή στην καλύτερη περίπτωση σε ενότητες ή πιο ευέλικτα σχήματα ομαδοποιήσεων), υπάρχουν ώρες συγκεκριμένων μαθημάτων και περισσότερη γραφική δουλειά για τα παιδιά.

Από τις «μαθησιακές περιοχές» στα «μαθήματα»

- Επίσης, στο νηπιαγωγείο το μεγαλύτερο μέρος του ημερήσιου προγράμματος καλύπτεται με βιωματικές δράσεις, χρήση εποπτικού υλικού και κατά κανόνα με παιγνιώδεις διαδικασίες, ολιστικής προσέγγισης ενώ στο Δημοτικό η διδακτέα ύλη κατανέμεται σε μαθήματα , κυρίως με την χρήση ενός βιβλίου.
- Στο δημοτικό, αντίθετα, το παιδί θα πρέπει να μάθει ότι να «δουλεύει» μέσα στην τάξη και να διαβάζει. Το παιχνίδι έρχεται σε δεύτερη μοίρα.

-
- Με άλλα λόγια, το όλο και πιο αυστηρά δομημένο περιβάλλον το οποίο τα παιδιά βιώνουν κατά τη μετάβασή τους στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου συχνά απαιτεί να εργάζονται ατομικά και να εστιάζουν σε μια δραστηριότητα για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους.
 - Με το νέο ρόλο του «μαθητή» πλέον, τα παιδιά, θα χρειαστεί να προσαρμοστούν σε ένα νέο περιβάλλον όπου θα πρέπει να διαπραγματευτούν τις νέες σχέσεις με τα πρόσωπα εξουσίας (δασκάλους και διευθυντή) και τους συμμαθητές τους, και να συμπεριφερθούν στη βάση ενός νέου συνόλου προσδοκιών.

- Στο δημοτικό μαθαίνουν να διαβάζουν, να γράφουν και να επικοινωνούν με τους υπόλοιπους.
- Και ενώ όπως αναφέρεται στο αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στο παιχνίδι ,αφού αποτελεί τον φυσικό τρόπο μάθησης για τα παιδιά και το κύριο μέσο για την ολόπλευρη ανάπτυξή του, στο δημοτικό αρχίζει αυτό και αλλάζει.
- Το παιδί πρέπει να αναπτυχθεί μέσα από τη συνύπαρξη με τον συνάνθρωπό του και από την καθημερινή μελέτη και μάθηση μέσα από το σχολείο.

Ποιες αλλαγές βιώνει το παιδί σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο;

- Η θέση του παιδιού μέσα στην οικογένεια αλλάζει και μετατρέπεται από ρόλο του μαθητή νηπιαγωγείου σε αυτό του μαθητή του δημοτικού, ο οποίος φέρει περισσότερες ευθύνες και εμπεριέχει περισσότερες προσδοκίες και απαιτήσεις από τον προηγούμενο.
- Σε ατομικό επίπεδο, το παιδί υποβάλλεται σε προσωπικές αλλαγές και διαφοροποιήσεις, επηρεασμένες από τις εμπειρίες του, σε επίπεδο αυτοαντίληψης και κοινωνικών ρόλων.
- Σε επίπεδο κοινωνικών σχέσεων παρουσιάζονται νέα πρόσωπα με τα οποία τα παιδιά πρέπει να δημιουργήσουν κοινωνικούς δεσμούς (νέοι συμμαθητές και δάσκαλοι), καθώς και να αναθεωρήσουν την υπάρχουσα σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον (οικογένεια, υπάρχοντες φίλοι και συμμαθητές).

Για τους λόγους αυτούς:

- Η μετάβαση των παιδιών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό αποτελεί καθοριστική εμπειρία για τη ζωή τους. Κατά τη διαδικασία αυτή τα παιδιά βιώνουν πλήθος αλλαγών, πριν, κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά την διαδικασία μετάβασης.
- Χρειάζονται λοιπόν κάθε υποστήριξη σε όλη τη διαδικασία της μετάβασης για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα με τα οποία έρχονται αντιμέτωπα και ειδικά αυτό της προσαρμογής στο νέο και άγνωστο περιβάλλον.

-
- Όλες αυτές οι αλλαγές επηρεάζουν ψυχολογικά τα παιδιά και συμβάλλουν στην ομαλή προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα.
 - Η δημιουργία θετικών προσδοκιών από το νέο σχολείο σχετίζεται με ευχάριστα συναισθήματα όπως η χαρά, η αυτοπεποίθηση, η ικανοποίηση και με την απόκτηση κινήτρων για την περαιτέρω σχολική τους πορεία.
 - Η αρνητική αντιμετώπιση οδηγεί σε συναισθήματα όπως ο φόβος, το άγχος, η αβεβαιότητα, διαταράσσοντας έτσι την ομαλότητα στην οποία είχαν συνηθίσει μέχρι τώρα τα παιδιά.

Έτσι, για την επίτευξη των μέγιστων καλών αποτελεσμάτων, είναι απαραίτητη η συνεργασία των εκπαιδευτικών, αλλά και του νηπιαγωγείου με το δημοτικό για να έχει το παιδί την ευκαιρία να λάβει βιωματικές εμπειρίες σχετικά με το χώρο.

Μια συνήθης πρακτική είναι οι επισκέψεις για των νηπίων στο χώρο του δημοτικού σχολείου στη διάρκεια των οποίων αποκτούν μια πρώτη εικόνα από τον τρόπο λειτουργίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο δημοτικό σχολείο (π.χ. μέσω παρακολούθησης μίας ώρας διδασκαλίας), από το ωρολόγιο- αναλυτικό πρόγραμμα και από κάποια γνωστικά αντικείμενα που περιλαμβάνει, καθώς επίσης και με άλλες λειτουργίες του σχολείου που δεν περιλαμβάνονται στο νηπιαγωγείο (π.χ. κυλικείο).

- Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια αυτό (λόγω Covid) δεν είναι εφικτό και συνεπώς προστίθεται μια επιπλέον δυσκολία στη διαδικασία της μετάβασης.

Τι κάνουμε;

- Διαλέγουμε από νωρίς μαζί, την τσάντα του, τα τετράδια τα ρούχα του, κ.τ.λ. Αφήνουμε στα παιδιά τη δυνατότητα επιλογής, με την καθοδήγησή μας. Όσο νωρίτερα μάθουν να επιλέγουν, τόσο ενισχύεται η αυτοπεποίθησή τους.
- Μετατρέπουμε την πρώτη μέρα του σχολείου σε γιορτή. Ξυπνάμε νωρίς, ήρεμοι, χαρούμενοι, χωρίς άγχος και ένταση.

Δεν ξεχνάμε ότι

- Τα παιδιά από εκεί που δεν είχαν εργασίες για το σπίτι, ερχόμενοι στην α' δημοτικού αρχίζουν να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους και να κάνουν διάφορες δραστηριότητες στο σχολείο και ορισμένες φορές και στο σπίτι.
- Ο ελεύθερος χρόνος τους αρχίζει ουσιαστικά να μειώνεται και δεν αφιερώνουν τόσες ώρες για τις δραστηριότητες ψυχαγωγίας εκτός σχολείου.
- Στο νηπιαγωγείο υπήρχε περισσότερος χρόνος και χώρος για να παίζουν οι μαθητές στο σχολείο. Αρχίζουν, ωστόσο και συνειδητοποιούν το ρόλο του δημοτικού μέσα από αυτή τους τη μετάβαση

Πώς βοηθάμε:

- Μαθαίνουμε από νωρίς το παιδί να ακολουθεί συγκεκριμένη ρουτίνα στις ώρες ύπνου, φαγητού, διαβάσματος. Τα παιδιά χρειάζονται πρόγραμμα, προκειμένου να μάθουν να οργανώνονται, αλλά και να διευκολύνεται η καθημερινότητα η δική τους και της οικογένειάς τους.
- Συμμετέχουμε στη μελέτη του παιδιού, απλά επιβλέποντάς το. Στόχος μας είναι να μάθει να διαβάζει ανεξάρτητα, όσο το δυνατόν νωρίτερα.
- Δεν διορθώνουμε, δεν κάνουμε για αυτά τις εργασίες τους, δεν τα πιέζουμε. Αφήνουμε τη δουλειά των εκπαιδευτικών για τους εκπαιδευτικούς.

Επίσης:

- Δεν ξεχνάμε ότι κάθε παιδί έχει τους δικούς του αναπτυξιακούς ρυθμούς, τις δικές του ικανότητες και δυνατότητες. Δεν τα πιέζουμε ανάλογα με τις δικές μας ανάγκες και προσδοκίες.
- Φροντίζουμε να μην επαναλαμβάνουμε συνεχώς στο παιδί ότι πια έχει μεγαλώσει και ότι τα ανέμελα χρόνια του παιχνιδιού αποτελούν παρελθόν. Αντίθετα, πρέπει πάντα να βρίσκουμε χρόνο για παιχνίδι και επαφή με τους συνομηλίκους. Έτσι μόνο, θα αναπτύξει όλες του τις ικανότητες και θα εξελιχθεί σε ολοκληρωμένη ενήλικη προσωπικότητα.

Και:

- Εμπιστευόμαστε τους εκπαιδευτικούς των παιδιών μας. Ας μην ξεχνάμε ότι γονείς και εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουμε κοινό στόχο την εξέλιξη των παιδιών μας.
- Αν για κάποιο λόγο έχουμε παράπονα, τα συζητάμε κατευθείαν μαζί τους, χωρίς να μοιραζόμαστε με το παιδί τις ανησυχίες μας.
- Αφήνουμε το παιδί να εμπιστευτεί τους δασκάλους του, έτσι ώστε να αποδώσει τα μέγιστα των δυνατοτήτων του.

Οι προκλήσεις:

- Ορισμένα παιδιά δυσκολεύονται να διαχειριστούν αποτελεσματικά και να αξιοποιήσουν δημιουργικά τις νέες απαιτήσεις και προκλήσεις, με αποτέλεσμα να βιώνουν αρνητικές και στρεσογόνες εμπειρίες και καταστάσεις στο ξεκίνημα της σχολικής τους πορείας, είναι πολύ πιθανό να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην περαιτέρω αναπτυξιακή του πορεία σε επίπεδο κινήτρων, στάσεων προς το σχολείο, επιδόσεων κτλ.
- Αν με τη στήριξη της οικογένειας και του σχολείου τα παιδιά αντιμετωπίσουν θετικά τις απαιτήσεις που συνεπάγεται η μετάβαση, αυτή η μετατόπιση στο σχολικό πλαίσιο τότε μπορεί να λειτουργήσει ως ισχυρή πρόκληση ανάπτυξης και προόδου αφού έχουν την δυνατότητα ελέγχου και διαχείρισης των στρεσογόνων καταστάσεων που συνεπάγεται αυτή η μεταβατική φάση.

Πώς βοηθάμε:

- Συζητούμε με τους εκπαιδευτικούς τυχόν δυσκολίες του παιδιού μας σε ακαδημαϊκό ή συναισθηματικό επίπεδο. Όσο πιο γρήγορα διαγνωστούν, τόσο πιο εύκολα αντιμετωπίζονται.
- Τονώνουμε την αυτοπεποίθηση των παιδιών ωθώντας τα σε εξωσχολικές δραστηριότητες που αυτά θα επιλέξουν, τονίζοντας όμως ότι δε θα πρέπει να τις εγκαταλείψουν κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Τα παιδιά έχουν την τάση να εγκαταλείπουν, ειδικά όταν δυσκολεύονται, ας τα μάθουμε να μην το κάνουν.

Τέλος:

- Δεν ξεχνάμε ποτέ να επιβραβεύουμε τα παιδιά μας, τόσο στις επιτυχίες, όσο και στις προσπάθειές τους. Η επιβράβευση των γονιών αποτελεί πάντα το ισχυρότερο κίνητρο για την εξέλιξη των παιδιών.

